

Parti Csaba

A VÁROSI KÖNYVTÁR VEZETŐIRŐL

1900-2010

A Városi Könyvtár és Információs Központ – illetve korábbi jogelődjei – vezetőit és igazgatóit mutatjuk be, felidézve az intézmény gazdag történetének néhány eseményét. A vezetők szakmai életútjáról nagyon egyenetlen a rendelkezésünkre álló biztos forrás, így egyesekről bővebb, másokról szegényesebb biográfiát készíthetünk. Mindazonáltal összeállításunk jelzi a könyvtár történetének lényegesebb változásait és állomásait.

Dobóczky József könyvtárkezelő 1900. okt. 14–1901

1898-ban terjesztette *Török Aladár* polgármester a városi közgyűlés elé azon kezdeményezést, mely szerint „kívánatos volna, ha a városban egy ingyenes népkönyvtár létesítenék, amelyből a kiscigányok és gazdasági munkások ingyen kaphatnának hasznos olvasmányokat.” Ezért indítványozta, hogy a város - anyagi eszközök híján - forduljon a földművelésügyi miniszterhez, megfelelő anyagi segély kiutalása végett. Az 1900. jún. 5-i városi közgyűlés *Dobóczky József* számfejtőt bízta meg könyvtárosi teendők elvégzésével, a könyvtár jövőbeni fejlesztésére pedig 100 koronát szavazott meg.

Muhoray Elek könyvtárkezelő 1901–1920

Az 1902. április 29-30-i városi közgyűlés jegyzőkönyvéből kiderül, hogy míg az első évben a népkönyvtárat mindössze 15-en vették igénybe, addig 1901-ben 1679 látogató majdnem 4000 kötet könyvet kölcsönzött. *Muhoray Elek* népkönyvtárnoknak a város elismerését fejezte ki munkájáért, többek között az első katalógus összeállításáért.

Weninger Kálmán 1920–1944 ősze

Nyugalmozott tanítóként vette át a könyvtár vezetését. Igazgatósága alatt a gyűjtemény több alkalommal is költözött. 1922-ben a városháza kistermébe, majd 1930-ban a városi tűzoltólaktanyába (a Fecske-féle malommal szembe), ahol pár évig működött. Később visszaköltöztették a városháza egyik különálló épületébe. Az intézmény 1931-ben a *Kele József*-féle hagyatékkal, mintegy 1242 kötettel bővült. A háborús évek azonban rányomták a könyvtárra

bélyegüket: az intézmény szűk, fűtetlen helyiségeiben a kölcsönzés vasárnap 9-12 óra között zajlott, ami nem tett jót a forgalomnak.

A könyvtár állománya ekkoriban kb. 6000 kötet, a könyvválasztást jól összeállított katalógusok segítik.

A háború után *Bognár Gyula* és munkatársai mozgókönyvtári szolgáltatással próbálták a tanyasi olvasókat könyvvel ellátni. A városi könyvtár megmaradt anyagából, olvasó, gazdakörök, ifjúsági egyesületek köteteiből állítottak össze egy központi könyvtárat. Ezt az anyagot vitték szét a tanyai központokba, amely néhány hétig ott maradt, majd a könyveket átvitték egy másik helyre. Az amerikai, angliai, dániai példák alapján kialakított vándorkönyvtári rendszer nagy segítséget jelentett a tanyai lakosság számára.

Varga Antal 1951. ápr. 3–1955. szept. 30.

1951. jan. 20-án alakult meg a városi könyvtár a városi tanács udvarán. Április 3-án az ún. Durai-üzletbe költözött az intézmény. *Varga Antal* népművelési előadóként került a könyvtár élére. 1952. aug. 20-tól ismét a tanácsháza épületében találjuk az ekkor már járási könyvtárt. Ugyanebben az évben alakultak meg az első fiókkönyvtárak: Hajta, Négyszállás, Öregerdő lakóihoz jutottak el először a könyvek, majd a belterületen a Szociális Otthon, a Városi Kórház és a Tanítóképző Gyakorló Iskolája voltak az újabb állomások. *Varga Antal* igazgatói munkájáért 1953-ban magas kormányzati kitüntetésben részesült. Nyugdíjasként ismét könyvtáros szerepet vállalt: nyári konyhájában berendezett egy kis fiókkönyvtárat, feleségével együtt ott fogadták a környék olvasni vágyó lakóit.

Járomi József 1955. nov. 1–1957 tavasza

1928-ban született Jászteleken. A jászberényi Lehel Vezér Gimnázium elvégzése után a Szolnok Megyei Levéltárban dolgozott három évig, majd 1955-ben innen került a jászberényi Városi Könyvtárba igazgatónak. Ez idő alatt, 1956 márciusában alakult meg a könyvtári gyermekrészleg. 1956-ban nagy szerepe volt a Jászberényi Forradalmi Ifjúsági Szövetség megalakulásában. (E szervezetben *Nemes András*, a könyvtár későbbi igazgatója is részt vett.) 56-os szerepe miatt 1957-ben letartóztatták, a váci börtönkórházból 1958-ban szabadult. Sem könyvtárosként, sem levéltárosként nem tudott többé elhelyezkedni. Egy traktorgyárban volt diszpécserhelyettes, majd vasesztergályos. Később Tárnokon egy általános iskolában, néhány év

múlva Budapesten középiskolában tanított. Járomi könyve, a Vihar a városban, az 1956-os októberi forradalomról és az azt követő megtorlásról szól.

Nemes András mb. 1957 tavasza–1957. júl. 31.

Móra Sándor 1957. aug. 1–1967. máj. 2.

A közigazdász végzettségű *Móra Sándornak* nagy szerepe volt abban, hogy elkészültek a könyvtár új épületének tervei. A fiókkönyvtárak sem enyhítettek a zsúfoltságon, ezért volt szükség új épületre. Az ötvenes években eladásra kínálta a zsidó hitközség a zsinagógát, melyet a Városi Tanács 1965-ben megvásárolt, 1966-ban pedig a terveket is elkészíttette. Eredeti elképzelés az épület átalakítása volt, ezzel szemben egy „új lapos tetős épületet” hoztak létre, a régi alapokon. A tervező Zsidai Emilné, a kivitelező a Jászsági Építőipari Szövetkezet, a belső építész Kádár József, a bútorok tervezője Szabados László volt. A tervek már tartalmazták a csillagvizsgálót is, a csillagda azonban 1970-ben még nem, csak 2008-ban valósult meg. Az új könyvtár építése 1967 végén kezdődött el.

Az új épület átadását *Móra Sándor* már nem érte meg, mert 32 éves korában tragikus hirtelenséggel elhunyt.

Nemes András mb. 1967. máj. 3–1967. okt. 7.

Csoboth Attila 1967. okt. 8–1970. ápr.

1954-ben került az egyik ceglédi középiskolába, ott érettségizett, majd az ELTE BTK könyvtár és történelem szakára nyert felvételt. Diplomaszerezése után a jászberényi Járási Könyvtár igazgatójaként tevékenykedett. 1970. ápr. 1. és 1978. júl. 31. között az Országos Széchényi Könyvtár munkatársa volt.

Török Lajosné mb. 1970. ápr.–1970. szept.

1963 és 1971 között volt a könyvtár munkatársa. Igazgatói munkásságának ideje alatt adták át a járási könyvtár új épületét a volt zsinagóga helyén. Az új, 740 m²-es épület avatása 1970. jún. 4-én volt. Az új könyvtár 4.700.000 forintba került. Az ünnepélyes átadást színesítette *Sólyom Ildikó* és *Koncz Gábor* szavalata, jelenlétével megtisztelte *Cseres Tibor*, *Hubay Miklós* és *Mocsár Gábor*.

Arató Antal 1970. szept. 1–1982. okt. 15.

Felsőfokú tanulmányait magyar–könyvtár szakon végezte. 1961 és 1970 között a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár munkatársa volt. 1970-től 1980-ig a Jászberényi Városi Könyvtárat igazgatta. Arató Antal igazgatósága alatt adták ki az első évkönyvet: Könyvtár és Művelődés. A Jászberényi Járási és Városi Könyvtár értesítője 1. 1966-1970 címmel. Ez volt az első ilyen jellegű kiadvány a járási-városi könyvtárak típusában. A következő kötet 1972. júl. 26-án, a harmadik 1973. dec. 14-én jelent meg. A könyvtári munka akkori színvonalát mutatja, hogy az intézmény háromszor nyerte el a Kiváló Könyvtár címet. Helyismereti kiadványok sora látta meg a napvilágot ebben az időszakban. A könyvtár ex libris-gyűjteményét ekkor alapozták meg.

1978. november 3-án 100 m²-es új olvasóteremmel, zenei részleggel és ismeretterjesztő eszköztárral bővült a könyvtár. 1980 és 1991 között előbb az Országos Széchényi Könyvtár Könyvtár-tudományi és Módszertani Központjának osztályvezetője lett, majd a Fővárosi Szabó Ervin Könyvtár főosztályvezetőjeként dolgozott. 1991-től 1994-ig az OSZK munkatársa volt, 1994-ben a székesfehérvári Vörösmarty Mihály Megyei Könyvtár igazgatójává nevezték ki. 1999 és 2005 között címzetes igazgatóként működött. Arató Antal szakmai tanácsaira a mai napig igényt tartanak a könyvtárosok, a kapcsolat tehát nem szakadt meg a fizikai távolság ellenére sem. Kitüntetései: Szabó Ervin-émlékérem (1978), Fehér Rózsa-díj (1992), Supka Géza-émlékérem (2002), Bibliotéka emlékérem (2006).

Nemes András 1982. okt. 16–1993. júl. 15.

Két alkalommal már megbízott igazgatóként tevékenykedett *Nemes András*, aki negyven évig dolgozott a jászberényi könyvtárban. Módszertanosként a jársági települések könyvtárait járta, intézte a beszerzéseket az önálló községi könyvtárak megalakulásáig. Vezetése alatt került az intézménybe az első Commodore számítógép. 1985-ben a videótár kiépítése kezdődött meg, melyet a hangoskönyv-kölcsönzés követett. *Nemes András* folytatta *Arató Antal* által elkezdett ex libris gyűjtemény gyarapítását. Sok író-olvasó találkozó zajlott le ebben az időszakban, az érdeklődő közönség találkozhatott *Cseres Tiborral*, *Moldova Györggyel*, *Bárány Tamással* is.

Kiállításokkal és ismeretterjesztő előadásokkal várták az érdeklődőket, a zenekedvelők számára zenei sorozatot szerveztek színészekkel, operaénekesekkel. A könyvtárban helyet kaptak a civil szervezetek is, több éven keresztül működött itt pl. a TIT helyi szervezete. Kitüntetései: Szocialista Kultúráért, TIT Aranykoszorús Jelvény.

Janó János 1993. aug. 1–1998. júl. 31.

1962-ben végzett a Kossuth Lajos Tudományegyetem történelem-földrajz szakán. Egy évig a szolnoki Versegly Ferenc Gimnáziumban dolgozott tanárként, majd öt évig a törökszentmiklósi járási könyvtár igazgatója lett. 1968 és 1973 között a Szolnok Megyei Tanács művelődésügyi osztályán dolgozott, 1973-tól 1975-ig pedig a salgótarjáni Balassi Bálint Megyei Könyvtár igazgatója volt. Ezt követően a nyíregyházi és szolnoki megyei könyvtárak munkatársa lett. 1976-tól a jászberényi Tanítóképző Főiskola oktatója lett, majd 1993 és 1998 között a Városi Könyvtár igazgatói tisztségét látta el. A könyvtár legtöbb fiókkönyvtára ebben az időszakban szűnt meg, csak a portelki fiók maradt meg. Komoly fejlesztések történtek ekkor, a számítógép-hálózat kiépítése, a gépi katalógusban a cikkek rögzítése, az internet-szolgáltatás előkészítése is elkezdődött. A pályázati lehetőségeknek köszönhetően a könyvtár új beszerzései között megtalálhattunk CR-ROM adatbázisokat, vonalkód-leolvasókat, hálózati szervert. 1994. február 23-án Városi Könyvtár és Információs Központra változott a Jászberényi Városi Könyvtár neve.

Szabó Jánosné Taczman Mária 1998. aug. 1–

Debrecenben népművelés-könyvtár szakon végzett 1971-ben. Ezt követően a Hűtőgépgyárban dolgozott népművelőként, később pedig műszaki könyvtárosként. 1979-től 1992-ig az ÁFÉSZ könyvesboltját vezette, utána 1998-ig a Lehel Vezér gimnázium könyvtárosa volt. A nyíregyházi főiskolán könyvtárosi tanulmányait emelte magasabb fokra, majd 2000-ben az ELTE kulturális menedzserképző kurzusát végezte el. 2005. nov. 18-án adták át az új könyvtárat, melynek létrejöttében aktív szerepet játszott. Az önkormányzat támogatásával, jelentős önerő vállalásával és 270 millió forint címzett állami támogatással jelentősen átalakult és bővült az épület. 2006-ban Az év akadálymentes épülete címet és a 700.000 forintos pályadíjat nyerte el a könyvtár.

A TIOP pályázatának köszönhetően megújult az intézmény számítástechnikai felszerelése is.

A jászszági könyvtárakból álló konzorcium ezáltal nagy lépést tett az olvasók kiszolgálása terén. Vezetése alatt a könyvtár közönségkapcsolata nyitottabbá vált, az új épület adta lehetőségeket kihasználva még inkább folytatódnak a rendezvények: irodalmi esteken, könyvbemutatókon, kiállításokon vehetnek részt az érdeklődők. Kitüntetései: Kiváló munkáért (1982), Közszolgálati Nívódíj (2003), Bibliotéka Emlékérem (2008), Közszolgálati Életműdíj (2008)

Források

Jászberény városképi és műemléki vizsgálata. – Városépítési Tervező Vállalat, 1954. – 42 p.

A jászberényi Városi Könyvtár és Információs Központ jubileumi évkönyve: 1900-2000. - szerk. a Városi Könyvtár dolgozói. – Jászberény: Városi Könyvtár (Jászberény), 2000. október. – 146 p.

Nagy József - Tóth János: Jászberény város története a felszabadulástól napjainkig. – Jászberény : Városi Tanács Végrehajtó Bizottsága, 1970. – 302 p.

Jász Hírlap 1927., 1929., 1930. évfolyamai

Jászkürt XIX. évf. 47. sz. (2007. nov. 24.)

Jászkürt XX. évf. 4. sz. (2008. jan. 26.)

Kaptár II. évf. 10. sz. (1993. okt.)

Könyv, Könyvtár, Könyvtáros 8. évf. 4. sz. (1999. ápr.)

Könyvtáros 17. évf. 6. sz. (1967. jún.)